

Tres mirades a tres dècades

Són les mirades de tres persones que coneixen a bastament tot el que ha estat l'autonomia balear durant aquests trenta anys. Perquè n'han estat protagonistes –en diversos àmbits i nivells polítics– i perquè han estat i són observadors privilegiats de tot el que ha ocorregut en la política balear de la transició democràtica ençà.

Joan Huguet (Ferrerries, 1954) és militant del PP, professionalment és advocat –també ha estat professor– i té una llarga carrera política: vice-president del primer govern autonòmic entre 1983 i 1987; president del Consell Insular de Menorca entre 1991 i 1995, institució de la qual fou membre des de 1983 fins al 1995; president del Parlament balear de 1995 a 1999, president del PP illenc de 1995 a 1999, diputat al Parlament entre 1983 i 2007 i senador en representació autonòmica de 2007 a 2011.

Sebastià Serra (Palma, 1950) és professor d'història contemporània de la Universitat de les Illes Balears, va ser fundador del PSI (Partit Socialista de les Illes, 1976-1977) i del PSM (Partit Socialista de Mallorca, 1977), partit pel qual encapçalà la llista electoral al primer Parlament (1983). Fou diputat de la cambra entre 1983 i 1987 i entre 1991 i 1993, a més de regidor de l'Ajuntament de Palma entre 1991 i 2003. El 2007 abandonà el PSM. Avui està retirat de l'activitat política.

Antoni Tarabini (Palma, 1940) és sociòleg. Va ser un dels personatges més coneguts de l'esquerra mallorquina a la fi del franquisme i durant la transició. Fou fundador del PSI i, després, passà al PSOE (1977), en el qual partit continua militant. El 1979 va ser regidor de l'Ajuntament de Calvià, ocupant l'àrea d'Urbanisme, i el 1983 passà a ser regidor de Turisme de l'Ajuntament de Palma, dues responsabilitats que li permeteren conèixer prou bé tot el que s'esperava que l'autonomia resolgués en turisme i territori. Després del pas per la política institucional es dedicà professionalment al que havia fet sem-

Tres ex-polítics, un del PP, un altre del PSOE i el tercer que fou del PSM, avaluen les tres dècades d'autonomia balear.

pre, de sociòleg al capdavant del Gabinet d'Estudis Socials (GADESO), la seva empresa que convertí en Fundació Gadeso en jubilar-se (2005) i de la qual és el president.

Els tres veterans ex-polítics, un socialista, un conservador regionalista i un nacionalista progressista avaluen la setmana passada per a aquest setmanari què han suposat aquestes tres dècades d'autonomia en els eixos essencials: llengua pròpia, institucions pròpies, urbanisme i turisme.

Llengua pròpia. Tots tres consideren que el consens històric sobre el català, ara trencat, va servir de molt. Per a Joan Huguet, “en els primers anys d'autonomia va ser possible el consens perquè els partits eren generosos i els seus líders tenien gran altura, gràcies a la qual cosa va néixer per exemple la llei de Normalització Lingüística de 1986; aquell consens que ha durat fins ara”, en referència al trencament que ha forçat el president actual del seu partit i del Govern, José Ramón Bauzá. De la mateixa opinió és Antoni Tarabini, per al qual, “el consens assolit aleshores l'ha trencat el PP d'una manera incompreensible”. Sebastià Serra pensa el mateix, si bé matisa que “el consens sobre la llengua pròpia i el seu nom, català, es va assolir gràcies al nacionalisme progressista, abans de l'Estatut”. Segons el nacionalista, “en els anys de negociació de la redacció estatutària, UCD i PSOE acordaren el nom i feren el consens essencial perquè el nacionalisme progressista (el

PSM) espitjava fort ferm”. Gràcies a aquests pactes, llavors la redacció de l'Estatut fou la que fou amb relació al català, malgrat l'oposició d'AP. Partit que amb Gabriel Cañellas al capdavant del Govern, com recorda Huguet, “finalment va entendre que la llengua era quelcom que havia d'estar per sobre de diferències partidistes”. Malgrat el consens legal que ha existit fins el 2012, Serra considera que l'ús social “del català no ha avançat tant com aleshores ens pensàvem que avançaria, sovint perquè des del Govern s'ha fet massa poc perquè avanci de bon veres”.

Autogovern i institucions. Han servit aquestes tres dècades perquè els ciutadans estimin les seves institucions?

El professor d'història Serra troba que “en general sí”, i no creu “que a hores d'ara hi hagi un nombre significatiu de persones que demanin més centralisme”. El que passa, però, al seu parer, és que “la crisi de valors, més intensa per mor de l'econòmica, està portant tot el sistema a situacions límit, en el sentit que calen reformes, i l'autonomia balear no n'és òrfena, d'aquesta necessitat: hi ha inflació de càrrecs, duplictat institucional, excés de despesa pública en aspectes que no caldria... i tot això s'hauria de reformar”.

Per a l'advocat Huguet, “els primers anys hi havia una gran il·lusió cap a les institucions pròpies, gràcies sobretot al consens bàsic per posar-les en marxa que generaren Gabriel Cañellas (AP), Fèlix Pons (PSOE) i Jeroni Albertí (UM), sense els quals no s'entendria l'autonomia balear”. Però tot començà a canviar “a partir diguem que de la quarta legislatura (1995-1999) quan la professionalització política passa a ser la norma i la classe política es comença a aïllar dels ciutadans, un fenomen que amb la crisi econòmica actual s'ha agreujat molt”. Per tant, conclou, igual que Serra, “que per aquest costat hi ha molta feina a fer, reformes serioses i,

JOAN CELIÀ

Joan Huguet, ex-vice-president del Govern, ex-president del Consell de Menorca i ex-president del Parlament, entre més càrrecs, creu que el resultat de tres dècades d'autonomia "és millorable".

EL TEMPS

El socialista Antoni Tarabini es mostra segur que els 30 anys d'autonomia han estat per-

sobretot, un canvi d'actitud; si no, malament anirem".

Tarabini hi està d'acord, a gran trets, encara que psoi l'èmfasi en la diferència substancial de les institucions: "els Consells de Menorca i Eivissa tenen sentit i són percebuts pels ciutadans de cada respectiva illa com el propi autogovern; no passa igual, però, a Mallorca, on Govern i Consell es confonen, i això és una assignatura pendent des del primer moment".

Urbanisme i territori. Per al militant del PP, la protecció del territori és marca de la casa de l'autonomia balear. De fet, assegura "que a fora de les Illes ens coneixen per ser pioners en la preser-

vació territorial". Recorda que "gràcies a l'autonomia, s'aconseguí la protecció d'espais naturals emblemàtics, com sa Dragonera i es Trenc, que eren i són coneguts a fora de les nostres fronteres". Per mor d'aquesta sensibilitat política es pogué aprovar la llei d'Espais Naturals (1991) que "ha estat un exemple a seguir". Reconeix, però, que "la pressió [urbanitzadora] sobre el territori no protegit ha estat molt intensa" durant aquests 30 anys.

El nacionalista progressista accepta que "el Govern i el Parlament han protegit bastant de territori", però no tant "per la sensibilitat dels partits com per la pressió social que ha existit". Una pressió que durant aquestes tres dècades ha anat creixent "gràcies a la tasca dels mestres a les escoles que ensenyen el respecte al territori als nostres nins". Una sensibilitat que troba "una gran comprensió i suport en la majoria dels mitjans de comunicació". Tot plegat fa que "tots els partits, en grau divers, assumeixin la necessitat de protegir". Ara bé, Serra recorda que "hi ha molt de territori sense protegir en unes illes petites i fràgils i que estan sotmeses a moltes pressions urbanitzadores".

El socialista coincideix amb el nacionalista que, "malgrat que legalment s'ha avançat molt durant aquests trenta anys", encara "resta molt per fer" i "només la pressió social pot assolir més i més protecció del territori, perquè, pel seu compte, els partits no la faran". Respecta a això pensa que "l'aportació del GOB ha estat essencial" ja que "sense el grup ecologista l'autonomia no hauria protegit tant com ho ha fet".

Turisme. Què han suposat els trenta d'anys d'autonomia per al turisme, el sector clau de l'economia il·lenca?

Sebastià Serra troba que l'autonomia ha permès assolir algunes coses que tenen la seva importància, "com crear la marca turística de cada illa, i la comuna balear, per desfer-se d'aquella de 'Sol de España' que hi havia abans; i, també, s'ha assolit la millora legal en l'ordenació del sector hotel·ler", però tanmateix "en trenta anys, quant a estratègia turística, quant a model de futur que volem... no s'ha fet res, seguim sense saber cap a on anem".

Joan Huguet no ho veu ben bé igual. Creu que el que passa és que "abans no

Els tres ex-polítics consideren que el consens històric sobre el català, ara trencat, va servir de molt

duts per al turisme.

ens havíem de vendre perquè els turistes venien tots sols”. I en els anys d'autonomia les coses “com tot, han canviat molt”. De tal manera que ara cal competir més i amb més indrets, “quelcom que obliga a fer un gran pacte polític pel turisme –com és necessari fer també en educació i sanitat– per garantir el futur econòmic de les Illes”.

Antoni Tarabini és escèptic amb relació a com l'autonomia ha afectat el turisme. Més aviat creu que “turisme i autonomia han anat i van cada un pel seu costat”. Per al sociòleg, “tot el que ha passat en el turisme illenc hauria passat igualment sense autonomia” perquè, més enllà de les mesures legals organitzatives del sector turístic i hotelier, “que han tingut un impacte mínuscul”, el negoci “ha funcionat i funciona per criteris de rendibilitat i oportunitat sense cap estratègia de futur a seguir”. Com a prova del que diu, Tarabini mostra un programa del Congrés Turístic de Mallorca, celebrat a Palma entre el 22 i el 27 de gener de 1979. “Les conclusions d'aleshores –necessitat de millorar la formació professional, de lluitar contra la temporalitat, d'augmentar la qualitat de l'oferta, etc.– valen exactament igual per

El nacionalista progressista Sebastià Serra considera que calen profundes reformes en l'autonomia balear.

avui dia, i només han passat 34 anys; és obvi que l'autonomia no ha influït gaire en el negoci turístic”.

Conclusions. Trenta anys després d'iniciada, com està i què necessita l'autonomia balear?

El nacionalista Serra es mostra convençut que “cal aprofundir l'autogovern perquè això és bo per al ciutadà”, però alerta sobre els perills “de pensar que el que tenim funciona bé” perquè “no hi funciona”. Assegura que “l'autogovern val la pena però ara mateix a Balears necessitem reformes de l'autonomia; a més de lluitar contra el desafecte popular i, sobretot, contra la corrupció, que n'hi ha per tot arreu, és ver, però també a Balears”. El gran èxit d'aquests anys ha estat “acostar al ciutadà el centre de decisió” i el gran fracàs que “el pes de Balears a fora, a Madrid, continua essent el mateix de sempre, sense que els nostres representants al Congrés i Senat l'hagin augmentat”.

El socialista Tarabini pensa que els 30 anys d'autonomia a Balears s'han traduït en una progressiva pèrdua de credibilitat i eficiència dels polítics: “La mediocritat creix a cada legislatura”. No creu que aquest problema tingui solució, però

almenys sí que serviria als ciutadans que es reformés “l'administració pública en general i l'autonòmica balear en particular”, especialment fent net “dels corruptes” i fent-la “més simple” i “eficient”. El sociòleg alerta de caure, en moments com els actuals, “en els discursos demagògics de ‘tots són iguals’, contra tots els polítics i la política, o demanar que no cobrin els polítics... perquè això és base del populisme demagògic i, més, és el producte en bona part d'una ideologia profundament antiautonomista”.

Joan Huguet assegura que, vist amb perspectiva, “el resultat d'aquests trenta anys és millorable”. Per al regionalista del PP “s'imposa la necessitat de fer una anàlisi a fons, des dels partits, per arribar a acords sobre reformes profundes, com ara de posar fi a les duplicitats entre institucions”. Malgrat tot, es vol mostrar optimista dient que “és possible fer-ho a través d'un gran pacte dels partits, que en aquests 30 anys han demostrat que són capaços de pactar pel bé dels ciutadans, i ara, en temps de crisi com els presents, és quan més necessiten ser més generosos per assolir aquest pacte de futur”.

Miquel Payeras